

بررسی انتقادی مفاهیم استبداد، تضاد دولت و ملت و جامعه کوتاه‌مدت در آراء و نظرات همایون کاتوزیان

عبدالرحمن حسنی فر

hassanifar@gmail.com

همایون کاتوزیان از جمله کسانی است که در حوزه مفهوم‌سازی و چارچوب‌دهی نظری به مفاهیمش در مورد سیاست و جامعه ایرانی با عطف توجه به تاریخ و مصادیق و مویدات متفاوت تاریخی، فرهنگی و اسطوره‌ای ایرانی از توانایی خوبی برخوردار است. بنابراین، دیدگاه همایون کاتوزیان از دو ویژگی برخوردار است: مفهوم‌سازی و بهره‌گیری از تاریخ.

مفاهیمی چون استبداد ایرانی، تضاد دولت و ملت در تاریخ ایران و جامعه کوتاه‌مدت / جامعه کلنگی از جمله مفاهیمی هستند که در قالب و چارچوب دیدگاه همایون کاتوزیان در مورد تاریخ ایران قابل طرح هستند. همه این مفاهیم در چارچوبی قرار می‌گیرند که در آراء و نظرات همایون کاتوزیان قابل پیگیری هستند و آن‌هم عمومیت و شمولیت این مفاهیم بر تاریخ ایران است.

ادعای مقاله بر این است که در عین وجود مصادیق و مویدات فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و غیره برای هر کدام از مفاهیم استبداد، تضاد و جامعه کوتاه‌مدت، روح حاکم بر رفتار و کنش سیاسی و اجتماعی و فرهنگی ایرانیان، معنا و دیدگاه مورد نظر همایون کاتوزیان نیست. برای بررسی انتقادی موضوع مقاله از چارچوب‌های نظریه نقد، نظریه نهادگرایی تاریخی و ساختمان‌دی‌گیدنز